

Samoidentyfikacja Grecji w Inicjatywie Trójomorza

Artykuł ma na celu określenie stopnia i jakości samoidentyfikacji Republiki Greckiej w Inicjatywie Trójomorza w oparciu o teksty publikowane w mediach publicznych i informacyjnych oraz informacje pozyskane podczas wizyty studyjnej w Atenach w ramach projektu Centrum Badawcze Inicjatywy Trójomorza przy ISP PAN oraz obserwacje własne autorki. Na potrzeby analizy informacji, danych i materiałów mających nie tylko charakter tekstów, wykorzystuje się metodę Krytycznej Analizy Dyskursu (KAD). Jej założenia umożliwiają zbadanie greckiego dyskursu publicznego w drodze analizy semantycznej i pragmatycznej w szerszym kontekście polityczno-społecznym. Uzyskane wyniki wskazują, iż Grecja identyfikuje się, z celami, zamierzeniami i planami tego przedsięwzięcia, przy czym podkreśla swój własny i istotny wkład do niego. Zauważa się, że mimo, iż grecki dyskurs publiczny w zakresie samoidentyfikacji Grecji w Inicjatywie Trójomorza nie ma powszechnego wymiaru i nie wzbudza emocji czy większego zainteresowania, to jednak uczestniczą w nim podmioty zainteresowane, zaangażowane lub eksperckie, jak np. media państwowe czy przedsiębiorstwa energetyczne. Z tej perspektywy Grecja widzi się jako łącznik między Europą, Azją Mniejszą i Afryką Północną, kładąc szczególny nacisk na znaczenie infrastruktury transportowej, energetycznej i cyfrowej, a także rozwój niedoinwestowanej północnej części kraju.

S ł o w a k l u c z o w e: Inicjatywa Trójomorza, Grecja, dyskurs publiczny w Grecji, bezpieczeństwo energetyczne i militarne, infrastruktura transportowa i cyfrowa, geopolityka Europy Południowo-Wschodniej.

Greece's Self-Identification in the Three Seas Initiative

The objective of the article is to determine the degree and quality of the Hellenic Republic's self-identification within the Three Seas Initiative (3SI), based on published in public and information media, as well as information obtained during a study visit to Athens within the framework of the Three Seas Initiative Research Center Project at the Institute of Political Studies of the Polish Academy of Sciences, and the author's own observations. For the purpose of analyzing information, data, and materials that are not exclusively textual in nature, the method of Critical Discourse Analysis (CDA) is employed. Its assumptions enable the examination of Greek public discourse through semantic and pragmatic analysis within a broader socio-political context. The obtained results indicate that Greece identifies with the goals, intentions, and plans of this undertaking, while emphasizing its own significant contribution to it. Although Greek public discourse concerning the country's self-identification in the Three Seas Initiative is not widespread, nor does it generate strong emotions or broader public engagement, it nevertheless involves interested, committed, and expert entities, such as the media and energy enterprises. From this perspective, Greece presents itself as a linkage between Europe, Asia Minor, and North Africa, placing particular emphasis on the role of transport, energy, and digital infrastructure, as well as the development of the underinvested northern regions of the country.

K e y w o r d s: Three Seas Initiative (3SI), Greece, Greek public discourse, energy and military security, transport and digital infrastructure, geopolitics of Southeastern Europe.

KAROLINA GORTYCH-MICHALAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0001-8149-779X

gortych@amu.edu.pl

SAMOIDENTYFIKACJA GRECJI W INICJATYWIE TRÓJMORZA

WSTĘP

Od jesieni 2023 roku Republika Grecka zaczęła uczestniczyć w Inicjatywie Trójmorza. Mimo to, w greckim dyskursie publicznym a szczególnie tym, który w nowożytnej Grecji żywo toczył się w prasie, a obecnie również w mediach cyfrowych, trudno dostrzec dyskusję na ten temat. Potwierdza to wstępna kwerenda mediów informacyjnych w języku greckim¹, które, właśnie ze względu na język, skierowane są do członków społeczeństwa greckiego. Jednocześnie Grecja, szczególnie w roku 2024, była wyraźnie aktywna i obecna w wydawnictwach publicznych związanych z działaniem Inicjatywy Trójmorza, np. Samorządowy Kongres Trójmorza² czy międzynarodowa konferencja naukowa *The Three Seas Initiative: An Original Concept of Regional Cooperation*³. W świetle powyższego, Grecja jawi się jako partner

¹ Język grecki jest językiem urzędowym Republiki Greckiej, która uczestniczy w Inicjatywie Trójmorza i jednocześnie jest jednym z języków urzędowych Republiki Cypryjskiej (por.: Konstytucja Grecji, 2005, wyd. 2. i Konstytucja Republiki Cypryjskiej, 2023), jednak dysproporcja między liczbą obywateli i mieszkańców Grecji oraz Republiki Cypryjskiej sprawia, iż należy domniemać, że głównymi odbiorcami badanych w niniejszym opracowaniu komunikatów są Grecy.

² IV edycja Samorządowego Kongresu Trójmorza oraz Forum Gospodarczego, Lublin, 12–13 czerwca 2024, IV Kongres Trójmorza, 12–13 czerwca 2024 w Lublinie – Samorządowy Kongres Trójmorza (lubelskie.pl).

³ Konferencja *The Three Seas Initiative: An Original Concept of Regional Cooperation*, Warszawa, 10 czerwca 2024, zorganizowana przez Zespół Projektu Centrum Badawczego 3SI przy Instytucie Studiów Politycznych PAN, <https://trojmorze.isppan.waw.pl/seminaria-i-konferencje/podsumowanie-konferencji-the-three-seas-initiative-an-original-concept-of-regional-cooperation/> [dostęp: 12.04.2025].

Inicjatywy, który dynamicznie, ale bez większego rozgłosu, przynajmniej w samej Grecji, bierze udział w tym formacie.

Skoro Grecja jest aktywnym członkiem Inicjatywy, można zakładać, iż odnajduje się w niej dość komfortowo oraz ma w jej ramach określone cele do zrealizowania. W przeciwnym wypadku jej udział nie miałby większego sensu z punktu widzenia korzyści ekonomicznych i politycznych dla klasy rządzącej i społeczeństwa w państwie greckim. Na tym gruncie słuszne wydaje się pytanie o to, w jaki sposób Grecja określa siebie i swoje cele w Inicjatywie Trójmorza, które komunikuje swoim obywatelom, ponieważ nie brali oni bezpośredniego udziału w akcie przyłączenia się ich państwa do Inicjatywy. Jednym ze sposobów udzielenia odpowiedzi na postawione powyżej pytanie jest analiza dyskursu publicznego w Grecji, poświęconego tematyce Inicjatywy Trójmorza. Niniejszy artykuł jest próbą określenia stopnia i jakości samoidentyfikacji Republiki Greckiej w Inicjatywie Trójmorza w oparciu o teksty na ten temat, publikowane w ogólnie dostępnych mediach informacyjnych, dane i informacje pozyskane podczas wizyty studyjnej w Atenach w ramach projektu Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN⁴ oraz w oparciu o własne doświadczenie badawcze autorki artykułu.

Dyskurs publiczny jest pojęciem o relatywnie szerokim znaczeniu, dlatego na początku niniejszego opracowania należy nakreślić rozumienie tego terminu na potrzeby niniejszego opracowania wraz z uwzględnieniem specyfiki dyskursu publicznego w Grecji. Ponieważ opracowanie zasadza się na pryncypiach Krytycznej Analizy Dyskursu (ang. CDA – Critical Discourse Analysis), która ma charakter interdyscyplinarny, co słusznie zauważa Jabłońska⁵ przywołując jednego z twórców tego nurtu badawczego – van Dijk⁶, po nakreśleniu kluczowych zagadnień, w artykule zawarto uwagi metodologiczne wyjaśniające przeprowadzoną analizę materiału badawczego. Materiał badawczy to zbiór komunikatów⁷ w języku greckim a zatem komunikaty kierowane głównie do społeczeństwa greckiego. Rezultaty analizy są

⁴ Projekt Centrum Badawcze Inicjatywy Trójmorza przy ISP PAN w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa”, nr projektu NdS/543014/2022/2022. Przedmiotowa wizyta studyjna miała miejsce w okresie 12–16 marca 2024 r.

⁵ B. Jabłońska, *Krytyczna analiza dyskursu: Refleksje teoretyczno-metodologiczne*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2006, t. II, nr 1, s. 54–56.

⁶ T. van Dijk, *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 1: *Discourse as Structures Process*, t. 2: *Discourse as Social Interaction*, London 1997.

⁷ Komunikaty tekstowe, które zostały nadane w wyniku zaistnienia określonego zdarzenia komunikacyjnego, mającego właściwy sobie schemat i parametry, por.: E. Shannon, W. Weaver, *The Mathematical Theory of Communication*, Urbana 1949.

dyskutowane w oparciu o dogmaty KAD, jakie proponują Fairclough i Wodak⁸. W ten sposób wypowiedzi pisemne, które już od dłuższego czasu uznawane są przez badaczy jako wypowiedzi w dyskursie równoważne z wypowiedziami ustnymi, są osadzone w danym kontekście polityczno-społecznym. W konsekwencji rezultaty analizy semantycznej i pragmatycznej materiału badawczego zostaną powiązane z rezultatami analizy interdyscyplinarnej w duchu KAD. Autorka zakłada, że wynik opracowania dostarczy nowej wiedzy przydatnej w badaniach interdyscyplinarnych na temat udziału Grecji w Inicjatywie Trójmorza.

Wnioski pozyskane w powyższy sposób zostaną też zestawione z wiedzą oraz doświadczeniami pochodzącymi z obszarów działalności badawczej i akademickiej o bieżącej oraz innej tematyce, aczkolwiek osadzonej w szeroko rozumianej nowogrecystyce, aby ostatecznie potwierdzić wyniki obserwacji badawczych lub im zaprzeczyć. Należy podkreślić, iż artykuł nie wyczerpuje tematu uczestnictwa Grecji w Inicjatywie Trójmorza, trwającego około dziewięć miesięcy⁹ i z tego względu należy traktować go jako prolegomena do dalszych badań.

ZAGADNIENIA KLUCZOWE

Interdyscyplinarny charakter opracowania oraz szerokie rozumienie pojęć wykorzystywanych w nim, sprawiają, iż konieczne jest doprecyzowanie zakresu znaczenia zagadnień kluczowych w niniejszym artykule. Dlatego na szczególną uwagę zasługują pojęcia: grecki dyskurs publiczny i samoidentyfikacja Grecji w greckim dyskursie publicznym. Niemniej warto mieć na uwadze, że powyższe pojęcia, na potrzeby niniejszego badania służą określonej sytuacji dyskursywnej, osadzonej w ramach już uprzedniego funkcjonowania Inicjatyw Trójmorza, którą można wywodzić od dawnych koncepcji Międzymorza, widzianych jako elementy planu integracji regionu¹⁰.

Grecja nie jest państwem tworzącym Inicjatywę od jej początku. Wręcz przeciwnie, jest państwem, które dołączyło do programu jako ostatnie, a jednocześnie Inicjatywa, na przestrzeni lat, wykształciła już w pewnym zakresie swoją własną charakterystykę, cele, zamierzenia

⁸ N. Fairclough, R. Wodak, *Critical Discourse Analysis*, w: T.A. van Dijk (red.), *Discourse as Social Interaction: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 2, London 1997, s. 258–284; eadem (red.), *Language, Power, and Ideology: Studies in Political Discourse*, Amsterdam and Philadelphia 1989.

⁹ W chwili opracowania publikacji, tj. czerwiec–lipiec 2024.

¹⁰ Por.: P. Kowal, A. Orzelska-Stączek, *Inicjatywa Trójmorza. Geneza, cele i funkcjonowanie*, Warszawa 2019.

i auto-koncept¹¹, również w odniesieniu do Grecji, co zauważa się dość wyraźnie np. w strategiach politycznych Chorwacji¹². Jednocześnie Grecja jest jedynym, jak dotąd, państwem tzw. „starej” Unii Europejskiej (Grecja wstąpiła do WE w tzw. drugim rozszerzeniu), które przystąpiło do Inicjatywy Trójmorza. Ze względu na specyfikę tej sytuacji brakuje bieżących opracowań i doświadczeń poświęconych omawianemu zagadnieniu, co pośrednio jest przyczynkiem do przeprowadzenia wstępnych badań w tym zakresie, zamieszczonych w niniejszym artykule.

GRECKI Dyskurs Publiczny

Idealistyczne założenie mówiące, że polityka w państwie demokratycznym jest wynikiem dyskursywnego charakteru ustroju, w którym każdy obywatel może być równoważnym partnerem w szerokiej debacie publicznej, jest *de facto* wizją utopijną, która nie ma realnych podstaw do realizacji¹³. Nie oznacza to jednak, iż takie założenie nie ma racji bytu. Wręcz przeciwnie, jak twierdzi np. Lepoutre, mimo iż „pewne cechy dyskursu publicznego są właściwe podziałom społecznym (np. mowa gniewu), to mogą one, mimo wszystko, pełnić pozytywną i istotną funkcję demokratyczną”¹⁴. Dzieje się tak, ponieważ język i polityka, a szczególnie władza, pozostają w ścisłej relacji, co uwidacznia się np. w procesie kształtowania określonych ideologii w społeczeństwie¹⁵, co może zachodzić poprzez „procesowanie informacji w społeczeństwie”¹⁶.

Przedmiotowa debata publiczna, jaka toczy się pomiędzy władzą a społeczeństwem, pozornie nosi znamiona wyłącznie aktu komunikacyjnego, który w ujęciu komunikologicznym „jest intencjonalnym działaniem podmiotu, który w procesie komunikacji pragnie zrealizować konkretny cel – najczęściej: przekazać komunikat”¹⁷. Wynika to z faktu, że abstrakcyjny i zbiorowy odbiorca komunikatu, jakim jest społeczeństwo, milczy, ponieważ nie ma możliwości nadania komuni-

¹¹ Por.: T. Żornaczuk, K. Dudzińska, V. Józwiak, i in., *Promocja Inicjatywy Trójmorza w krajach członkowskich i wśród państw – obserwatorów*, „Strategic File” (PISM), grudzień 2021, nr 12 (104), s. 1–9.

¹² R. Zenderowski, K. M. Skobejko, *Chorwacja wobec Inicjatywy Trójmorza*, „Studia Politologiczne” 2021, t. 59, s. 280–301.

¹³ M. Hannon, *Public Discourse and Its Problems*, „Politics, Philosophy & Economics” 2023, t. 22, nr 3, s. 339–342.

¹⁴ M. Lepoutre, *Democratic Speech in Divided Times*, Oxford 2021, s. 6.

¹⁵ N. Fairclough, *Language and Power*, London 1989, s. 1–5.

¹⁶ Ang. social information processing. Por.: T. van Dijk, *Discourse Analysis as Ideology Analysis*, w: Ch. Schäffne, A.L. Wenden (red.), *Language and Peace*, London 1995, s. 47–142.

¹⁷ E. Kulczycki, *Teoretyzowanie komunikacji*, Poznań 2012, s. 16.

katu zwrotnego tym samym kanałem komunikacyjnym¹⁸. Skutkiem tego, na płaszczyźnie komunikatów¹⁹ nadawanych przez władzę do społeczeństwa istnieje asymetria²⁰, a milczenie w tym akcie komunikacyjnym może być uznawane za akceptację treści komunikatu²¹. Jednak rozumienie takiego zjawiska tylko jako aktu komunikacji między władzą a społeczeństwem, wraz z jego elementami składowymi, jakimi są tak pojedynczy obywatele danego państwa, jak i podmioty zbiorowe reprezentujące określone interesy (np. podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność społeczną lub komercyjną etc.), jest ujęciem ograniczającym, co wskazuje studium np. Dąbrowskiej²². Dąbrowska bowiem przechodzi od analizy zdarzenia komunikacyjnego do analizy dyskursu i w ten sposób pozyskuje o wiele bogatsze i bardziej wartościowe wyniki swojej analizy, np. badanie odpowiedzi mającej różny modus lingwalny i ekstralingwalny, na co badanie jednostronnego procesu informowania czy komunikowania nie pozwala.

W świetle powyższego, aby scharakteryzować samoidentyfikację Grecji w Inicjatywie Trójmorza w dyskursie publicznym, konieczne jest przerzucenie ciężaru obserwacji z komunikacji na dyskurs, które jest pojęciem szerszym, aniżeli informowanie czy komunikowanie²³. Sam dyskurs jest od kilku dekad przedmiotem wielu badań²⁴ na całym

¹⁸ Por.: Schemat zdarzenia komunikacyjnego Shannona i Weavera (C.E. Shannon, W. Weaver, *The Mathematical Theory of Communication*, Urbana 1949) jest punktem odniesienia dla wielu dziedzin i dyscyplin naukowych, o czym pisze np. Wendland (M. Wendland, *Działanie komunikacyjne a przekazywanie informacji*, w: E. Kulczycki, M. Wendland (red.), *Teoria i praktyka komunikacji*, Poznań 2012, s. 137–148.

¹⁹ Komunikaty pisemne, ustne i multimodalne rozumiane jako system symboli występujących w ramach wspólnoty językowej, por.: L. von Bertalanffy, *Ogólna teoria systemów. Podstawy, rozwój, zastosowania*, Warszawa 1984, s. 279.

²⁰ R. Sarkowicz, *Poziomowa interpretacja tekstu prawnego*, Kraków 1995, s. 43.

²¹ Por.: D. Kurzon, *Discourse of Silence*, Amsterdam 1998, s. 283–290.

²² E. Dąbrowska, *Komunikacja i dyskurs publiczny a integracja społeczna w małym mieście*, w: G. Nowacki (red.), *Integracja społeczna – między teorią a praktyką*, t. 2: *Sami wśród swoich. Studium przypadku małomiasteczkowej społeczności lokalnej Suchowoli*, Białystok 2009, s. 433–463.

²³ Warto wspomnieć o bardzo wczesnym ujęciu dyskursu powstałym na gruncie badań polskich, według którego w dyskursie ma miejsce skuteczne komunikowanie nie tylko tekstu, ale i większego kompleksu pozatekstowego, tak sposób konwencjonalny, jak i niekonwencjonalny, a kształt dyskursu zależy od aktualnej potrzeby, sytuacji oraz celu dyskursu. Por.: L. Zawadowski, *Lingwistyczna teoria języka*, Warszawa 1966, s. 146–147. Zbliżone ujęcie postrzegania dyskursu szerzej, aniżeli tylko jako komunikowanie i informowanie, zaproponował dekadę później van Dijk. Por.: T. van Dijk, *Text and Context: Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*, London-New York 1977.

²⁴ Na gruncie polskich badań interesujące obserwacje na ten temat opublikowali badacze, którzy odnosili się również do zdobyczy nauki światowej w tym obszarze, np. A. Duszak, *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa 1998; E. Sławkowska, *Dyskursywnie o dyskursie*, „Białostockie Archiwum Językowe” 2006, nr 6, s. 89–96; A. Duszak, N. Fairclough (red.), *Krytyczna analiza dyskursu*, Kraków 2008; J. Labocha,

świecie²⁵, bardzo często mających charakter interdyscyplinarny²⁶ a pojęcie dyskursu w ogóle wykorzystywane jest z powodzeniem w badaniach dyskursu publicznego toczącego się w mediach²⁷.

W obliczu wielości ujęć istoty dyskursu, istnieje konieczność przyjęcia jego określonego ujęcia, który najprościej można zdeterminować jako komunikat funkcjonujący w kontekście stworzonym przez użytkowników danego języka w określonych uwarunkowaniach pozajęzykowych²⁸. Konsekwentnie, w dyskursie tekst jest rezultatem, swoistym epifenomenem, akcji i interakcji uczestników dyskursu²⁹. Przyjawszy takie założenie, możliwe jest analizowanie konwencjonalnych i niekonwencjonalnych form komunikowania się pomiędzy nadawcą/ami a odbiorcą/ami. Jest to szczególnie widoczne w sytuacji, kiedy nadawcą jest tzw. władza, a odbiorcą jest społeczeństwo, ponieważ między tymi uczestnikami dyskursu, nawet w ustroju demokratycznym, w którym zakłada się równoważność podmiotów, istnieje oczywista dysproporcja. Z tego względu, dialog między władzą a społeczeństwem może przybierać kształt wymiany komunikatów nadawanych przez władzę i opinii oraz reakcji publicznej, które są swoistą odpowiedzią społeczeństwa. Skutkiem tego dyskurs pomiędzy tymi podmiotami odbywa się na wielu przestrzeniach i różnymi kanałami.

Nowożytna Grecja jest państwem, w którym opinia publiczna, czyli opinia członków społeczeństwa greckiego, odgrywała i odgrywa znaczącą rolę z życia politycznym, i ma bezpośrednie przełożenie na

Tekst, wypowiedź, dyskurs w procesie komunikacji językowej, Kraków 2009; H. Grzmil-Tylutki, *Francuska lingwistyczna teoria dyskursu. Historia, tendencje, perspektywy*, Kraków 2010; A. Synowiec, *W stronę analizy tekstu – wprowadzenie do teorii dyskursu*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2013, z. 65, s. 383–396.

²⁵ Warto zwrócić uwagę na zestawienie nurtów i osiągnięć badaczy dyskursu spoza Europy i Ameryki Północnej, które są ujęte tabelarycznie na stronie 68 publikacji: Ramanaathan R., Tan B.H., *Application of Critical Discourse Analysis in Media Discourse Studies*, „3L: Language, Linguistics and Literature. The Southeast Asian Journal of English Language Studies” 2015, nr 21 (3), s. 57–68.

²⁶ Przykładowo, jednym z nowszych kierunków wykorzystania badań nad dyskursem jest obszar lingwistyki antropologicznej, etnolingwistyki i lingwistyki kulturowej, które to poddziedziny *per se* są interdyscyplinarne. Por.: F. Sharifian, *Cultural Linguistics. Cultural Conceptualisations and Language*, Amsterdam-Philadelphia 2017.

²⁷ Por.: D. Cameron, *Language Endangerment and Verbal Hygiene: History, Morality and Politics*, w: A. Duchêne, M. Heller (red.), *Discourses of Endangerment: Ideology and Interest in the Defence of Languages*, London 2007, s. 268–285; O. Constantinou, *Multimodal Discourse Analysis: Media, Modes and Technologies*, „Journal of Sociolinguistics” 2005, nr 9 (4), s. 602–618; N. Fairclough, *Media Discourse*, London 1995; S. Johnson, T.M. Milani (red.), *Language Ideologies and Media Discourse: Texts, Practices, Politics*, London 2010 i in.

²⁸ T. van Dijk, *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 1: *Discourse as Structure Process*, London 1997, s. 1–21.

²⁹ H. Widdowson, *Text, Context, Pretext Critical Issues in Discourse Analysis*, Oxford 2004, s. 1–14.

krajobraz polityczny w Grecji, nakreślony np. przez wyniki wyborów powszechnych do parlamentu³⁰. Fakt, iż Grecja od ponad dwustu lat należy do krajów demokratycznych i dyskursywnych potwierdza jej historia, ze szczególnym uwzględnieniem wystąpień i manifestacji społecznych, których celem było i jest odpowiedź na określone działania, zaniechanie czy komunikaty klasy rządzącej. Jednym z takich wydarzeń była tzw. rewolucja Goudi w roku 1909, przez wielu historyków uważana za wydarzenie kluczowe dla Republiki Greckiej³¹, czyli zdemontowanie swojego stanowiska przez społeczeństwo wobec klasy rządzącej. Prezentacja stanowiska społecznego w formie komunikatu nastąpiła na łamach prasy greckiej (np. dzienniki: „Chronos” i „Athinaï” w dniach 14–15 sierpnia 1909 roku) i przeszła w formę manifestu nazywanego „pronuntsiamento”³², w którym udział brało również wojsko³³. Wskutek tych manifestacji rząd Dimitriosia Rallisa podał się do dymisji a król nakazał utworzenie nowego rządu Kyriakoulisowi Mavromichalisowi, który zgodził się zrealizować wiele demonstrowanych przez społeczeństwo żądań. Powszechne potwierdzenie doniosłej roli manifestacji greckiej opinii społecznej w różnych sprawach stanowiących kontekst społeczny dyskursu³⁴, będących i niebędących odpowiedziami na komunikaty władzy, stanowi choćby fakt, iż w popularnej Wikipedii istnieje oddzielna kategoria tematyczna „Protesty w Grecji”, która zawiera opracowania hasła w 9 językach poza językiem greckim³⁵. Mimo to, należy zwrócić uwagę, iż okres 1974–2008 był czasem, kiedy społeczeństwo greckie, pod tym względem, można uznać za słabe i mało zaangażowane w życie obywatelskie³⁶.

Podsumowując, w niniejszym opracowaniu dyskurs publiczny w Grecji definiuje się jako serię aktów wzajemnego komunikowania się i wymiany poglądów na dany temat czy w danej sprawie w formie

³⁰ K. Kanellopoulos, M. Kousi, *Protest, Elections, and Austerity Politics in Greece*, w: E. Doxiadis, A. Placas (red.), *Living Under Austerity: Greek Society in Crisis*, Oxford 2018, s. 90–112.

³¹ Por.: C.M. Woodhouse, *Modern Greece: A Short History*, London 1991; R. Clogg, *A Concise History of Greece*, Cambridge 1992; E. Gardiki-Katsiakidi, *Apo to Goudi os tin Enarxi tou A' Pagkosmiou Polemou (1909–1914)*, w: M. Koursi, Ch.G. Chrostopoulou (red.), *Elliniki Istoría*, t. 22, Ateny 2010, s. 340–341; A.M. Brzeziński, *Grecja*, Warszawa 2002; J. Bonarek, T. Czekalski, S. Sprawski, S. Turlej, *Historia Grecji*, Kraków 2005 i in.

³² Grecki termin *pronuntsiaménto* jest zapożyczeniem z języka włoskiego.

³³ Idryma Maizonos Ellinismou, *To kinimia sto Goudi tou 1909*, Esoteriki Politiki, https://www.ime.gr/chronos/13/gr/domestic_policy/facts/02.html [dostęp: 12.06.2024].

³⁴ Zwany przez badaczy poziomem makro dyskursu. Por.: V. Koller, *Analiza tożsamości zbiorowej w dyskursie – parametry tekstowe i kontekstowe*, „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs” 2022, nr 16, s. 215–240.

³⁵ Dostęp do tego powszechnego źródła informacji: 5–15.06.2024.

³⁶ M. Mexi, *Greece*, w: V. Federico, Ch. Lahusen (red.), *In Solidarity as a Public Virtue? – Law and Public Policies in the European Union*, Baden-Baden 2018, s. 93.

lingwalnej (np. publikacja tekstu) i ekstralingwalnej (np. manifestacje), gdzie nadawca komunikatu kieruje swoją wypowiedź do całości społeczeństwa greckiego (takie możliwości ma np. klasa rządząca) a społeczeństwo lub jego część odpowiada akceptacją w formie milczenia lub wyrażeniem opinii dezaprobowanej albo aprobowanej w formie lingwalnej albo ekstralingwalnej.

SAMOIDENTYFIKACJA GRECJI W GRECKIM DYSKURSIE PUBLICZNYM

W niniejszym studium zakłada się, że Grecja jest podmiotem i uczestnikiem dyskursu publicznego, przy czym jest to podmiot abstrakcyjny i zbiorowy, który nie ma cech indywidualnego podmiotu fizycznego mającego tożsamość ludzką³⁷. Grecja, jak wynika z jej Konstytucji i praktyki polityczno-prawnej, to państwo, które tworzą obywatele wyłaniający w drodze wyborów organy władzy. W konsekwencji, taki podmiot w dyskursie należy traktować zbiorowo³⁸, tzn., że wspólna forma, jaką jest instytucja państwa, nie generuje wspólnych opinii, ponieważ jednostka i ogół społeczeństwa są bytami zbyt złożonymi i zbyt subtelnymi, aby można je było skutecznie powiązać w sposób zautomatyzowany czy mechaniczny. Z tego względu, relacja między grupą, bytem zbiorowym a jednostką, może być poddawana dyskusji, ponieważ przynależność do zbiorowego bytu społecznego nie jest zjawiskiem oczywistym³⁹.

Kontynuując, można przyjąć za socjologami, że identyfikacja to proces⁴⁰ i paralelnie, samoidentyfikacja to również proces. W ten sposób samoidentyfikacja ma naturę dynamiczną, jaką ma też dyskurs. Co do istoty, samoidentyfikacja to najogólniej ujmując określanie samego siebie, postrzeganie i widzenie siebie samego na tle innych podmiotów⁴¹. Tymczasem, jeśli mielibyśmy odnieść proces samoidentyfi-

³⁷ W badaniach dotyczących komunikacji językowej częściowo przyjmuje się pojęcie tożsamości zaczerpnięte z psychologii, które można uznać za proces rodzenia i tworzenia własnej tożsamości w określonym otoczeniu i warunkach. Por.: C.S. Hall, G. Lindzey, J.B. Campbell, *Teorie osobowości*, Warszawa 2002, s. 96.

³⁸ Konsekwencją takiego założenia jest wykluczenie badań nad dyskursem jako zjawiskiem wyizolowanym od życia pojedynczych podmiotów tworzących zbiorowość, tu zbiorowość greckich obywateli i podmiotów, np. społecznych czy ekonomicznych. Por.: J.J. Gumperz, J. Cook-Gumperz, *Introduction: Language and the Communication of Social Identity*, w: J.J. Gumperz (red.), *Language and Social Identity*, Cambridge 1982, s. 1–21.

³⁹ A.P. Cohen, *Self Consciousness. An Alternative Anthropology of Identity*, London-New York 1994, s. 20–21.

⁴⁰ Por.: M. Sitek, *Tożsamość narodowa (europejska) a obywatelstwo Unii Europejskiej*, „Journal of Modern Science” 2015, nr 4/27, s. 111–126; K. Novikova, *Jednostka w społeczeństwie: Procesy samoidentyfikacji w świetle współczesnych koncepcji tożsamości*, „Journal of Modern Science” 2018, nr 36, s. 41–66.

⁴¹ M. Uździcka, *Tożsamość, samoidentyfikacja, identyfikacja*, Zielona Góra 2014, s. 29.

kacji na grunt podmiotu zbiorowego w dyskursie, wówczas, opierając się na uznanych definicjach identyfikacji społecznej⁴², za samoidentyfikację społeczną należy uznać koncept samego siebie wynikający z wiedzy, świadomości przynależności do danej grupy i przywiązania emocjonalnego⁴³, którą się współtworzy. Konsekwentnie, samoidentyfikacja społeczna tym różni się od identyfikacji społecznej, że podmiot indywidualny nie tylko identyfikuje się z podmiotem grupowym, ale również współtworzy go. W ten sposób na poziomie języka zarówno podmiot indywidualny, jak i grupowy posługują się tym samym językiem⁴⁴, ale również mogą stosować te same struktury językowe służące identyfikacji i samoidentyfikacji.

Samoidentyfikacja nowożytnej Grecji, rozumianej jako podmiot zbiorowy, w ujęciu historycznym oparta jest na tworzeniu indywidualizmu grupowego, a nie indywidualizmu prywatnego⁴⁵. Mimo to, nawet w obliczu tego, co Greków łączyło, np. wspólny wróg, jakim przez wieki była Turcja⁴⁶, język rozumiany jako kontinuum, wraz ze swoimi wszystkimi odmianami i wariantami⁴⁷ czy religia⁴⁸, grecka tożsamość narodowa, wynikająca z identyfikacji kulturowej, jest jak Janus i zorientowana jest jednocześnie na wschód i na zachód⁴⁹. Jeszcze pod koniec lat 80. XX wieku badacze zauważali zjawisko potęgujące dualność tożsamości narodowej Grecji. Zidentyfikowano wówczas, że to, co łączy Greków, to nie struktury państwowe, ustrojowe, obywatelskie, ale nacjonalizm legitymujący greckie państwo i choć Grecję charakteryzują scentralizowane struktury nowoczesnego państwa

⁴² Np. ujęcia Tajfela, który rozwinął teorię identyfikacji społecznej por. H. Tajfel, *Social Identity and Intergroup Behavior*, „Social Science Information” 1974, nr 13, s. 65–93; idem, *Social Stereotypes and Social Groups*, w: J.C. Turner, H. Giles (red.), *Intergroup Behaviour*, Oxford 1981, s. 144–167.

⁴³ Por.: definicja tożsamości społecznej w: A. Duszak, *Us and Others: an Introduction*, w: eadem (red.), *Us and Others. Social Identities Across Languages, Discourses and Cultures*, Amsterdam 2002, s. 2.

⁴⁴ Por.: E. Versluys, *The Notion of Identity in Discourse Analysis: Some ‘Discourse Analytical’ Remarks*. “RASK: internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation” 2007, nr 26, s. 89–99.; E. Hansen, J. Liu, *Social Identity and Language: Theoretical and Methodological Issues*, „TESOL Quarterly” 1997, nr 31, s. 567–576.

⁴⁵ Por.: J.S. Koliopoulos, T.M. Veremis, *Greece. The Modern Sequel. From 1831 to the Present*, London 2002, s. 2–9.

⁴⁶ J.S. Koliopoulos, T.M. Veremis, *Greece. The Modern Sequel. From 1831 to the Present*, London 2002, s. 2–9.

⁴⁷ Np. G. Horrocks, *Greek: A History of the Language and its Speakers*, London-New York 1997.

⁴⁸ K. Gortych-Michalak, *Słownik jednojęzyczny jako czynnik utrwalający i kształtujący status religii w społeczeństwie. Casus prawosławia w języku greckim*, „Język. Religia. Tożsamość” 2021, nr 2 (24A), 7–32.

⁴⁹ A. Triandafyllidou, M. Veikou, *The Hierarchy of Greekness: Ethnic and National Identity Considerations in Greek Immigration Policy*, „Ethnicities 2” 2002, nr 2, s. 192–195.

czy podział władzy, przewidziany w greckiej konstytucji i które można utożsamiać z kulturą zachodniej Europy, to trwałość tradycyjnych wartości i norm, własnościowe zachowanie rządzącej oligarchii, a czasami interwencja mocarstw obcych, które z kolei można uznać za wpływy kultur wschodnich, w toku politycznego i gospodarczego rozwoju udaremniły ewolucję społeczeństwa obywatelskiego⁵⁰. W konsekwencji rozróżnienie między sferą publiczną i prywatną nie jest do końca wykonalne w Grecji w ramach światopoglądu organizacyjnego.

W świetle powyższego zjawisko samoidentyfikacji Grecji w greckim dyskursie publicznym jest wielopoziomowe i wynika tak z działania⁵¹ indywidualnego, jak i zbiorowego, choć w niniejszym opracowaniu przyjmuje się, że mimo zróżnicowania wewnętrznego, samoidentyfikacji społecznej dokonuje jeden podmiot zbiorowy⁵². Jednocześnie w heterogenicznym społecznym podmiocie zbiorowym, który bierze udział w dyskursie, pojawiają się podmioty, które utożsamiają się z określonymi rolami i podmiotami wynikającymi z pozycji społecznej, politycznej, ekonomicznej i innej⁵³. W niniejszym opracowaniu takimi podmiotami będą: 1) organy władzy państwowej, 2) społeczeństwo greckie oraz 3) podmioty reprezentujące interesy grupowe, np. podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, media itp.

UWAGI METODOLOGICZNE

Jak wskazano na wstępie niniejszego artykułu, jego celem jest scharakteryzowanie stopnia i jakości samoidentyfikacji Republiki Greckiej w Inicjatywie Trójmorza, w oparciu o dane pochodzące z greckiego dyskursu medialnego, informacje pozyskane podczas przywołanej powyżej wizyty studyjnej w Atenach oraz w oparciu o informacje i doświadczenia własne autorki.

Na potrzeby przeprowadzenia analizy materiałów i informacji mających nie tylko charakter tekstowy, wykorzystuje się metodę badawczą zasadzającą się na pryncypiach Krytycznej Analizy Dyskursu (ang. CDA – Critical Discourse Analysis), jakie wskazał m.in. van Dijk⁵⁴

⁵⁰ A. Pollis, *The State, the Law, and Human Rights in Modern Greece*, „Human Rights Quarterly” 1987, t. 9, nr 4, s. 594–595.

⁵¹ Badania na temat identyfikacji w dyskursie, wynikającej z akcji i interakcji zainicjował Goffman. Por.: J. Heritage, S. Clayman, *Talk in Action. Interactions, Identities, and Institutions*, Chichester 2010, s. 8–9.

⁵² E. Versluys, *The Notion of Identity in Discourse Analysis*, s. 89–90.

⁵³ Por. pojęcie tożsamości roli w: G.J. McCall, J.L. Simmons, *Identities and Interactions: An Examination of Human Associations in Everyday Life*, New York 1978, s. 64–65.

⁵⁴ T. van Dijk, *Principles of Critical Discourse Analysis*, „Discourse and Society” 1993, t. 4, nr 2, s. 249–283; idem, *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 1: Disco-

w nawiązaniu do Fairclough i Wodak⁵⁵, którzy określili główne założenia KAD. Wydaje się, iż założenia tej metody, która wykorzystywana jest do badania dyskursu politycznego, medialnego, państwowego na potrzeby określenia roli uczestników dyskursu w skali makro i mikro, w odniesieniu do rzeczywistości pozatekstowej (ekstralingwalnej), czyli kontekstu, dostarczy wyników wystarczających, aby determinować zakres i jakość samookreślenia Grecji w Inicjatywie Trójmorza (zwana też dalej 3SI lub Inicjatywa).

Przywołane opracowania naukowe wskazują, że dyskurs jest dynamiczny oraz powstaje w toku zaistnienia akcji i interakcji uczestników dyskursu, którzy określają swoją pozycję i odgrywają rolę w określonym kontekście na poziomie makro i mikro poprzez wypowiadanie lub podejmowanie innych działań mających na celu komunikowanie się w ramach dyskursu. Z tego względu przeprowadzona poniżej analiza uwzględni jego następujące główne elementy:

- 1) komunikaty w dyskursie (lingwalne i ekstralingwalne);
- 2) podmioty dyskursu (zbiorowe, np. społeczeństwo, indywidualne, np. poszczególni obywatele i zindywidualizowane, np. organizacyjnie);
- 3) kontekst dyskursu (rzeczywistość, w jakiej dyskurs ma miejsce).

Ponieważ autorka niniejszego artykułu postawiła sobie za cel dostarczenie informacji na temat tego, jak Grecja samoidentyfikuje się w Inicjatywie Trójmorza, elementy analizy uwzględniają aspekt wzajemności, wynikający z faktu, iż Grecja jest tu specyficznym podmiotem zbiorowym, który pełni jednocześnie kilka ról, np. nadawcy i odbiorcy komunikatu, choć, jak wspomniano wcześniej, zbiorowość podmiotu nie jest jednoznaczna z jego jednomyślnością, co wynika z różnic między podmiotami indywidualnymi czy zindywidualizowanymi, tworzącymi podmiot zbiorowy. Fakt ten sprawia, iż analiza uwzględniać będzie poziom makro i mikro każdego z jej głównych elementów.

Głównym materiałem badawczym są zatem elementy dyskursu publicznego, które mają formę komunikatów informacyjnych (medialnych). Są one punktem wyjścia również do scharakteryzowania relacji między komunikatami, między komunikatami a uczestnikami dyskursu i między uczestnikami dyskursu.

O ile komunikaty w dyskursie są elementem dookreślonym i znany (skatalogowano je poniżej), o tyle charakterystyka i zachowania

urse as Structures Process, t. 2: *Discourse as Social Interaction*, London 1997; idem, *Critical Discourse Analysis*, w: D. Tannen, D. Schiffrin, H. Hamilton (red.), *Handbook of Discourse Analysis*, Malden 2001, s. 352–371.

⁵⁵ N. Fairclough, R. Wodak, *Critical Discourse Analysis*, w: T.A. van Dijk (red.), *Discourse as Social Interaction*, t. 2, London 1997, s. 258–284.

podmiotów dyskursu w jego określonym kontekście są elementami niedookreślonymi. Wynika to choćby z faktu, iż niemożliwe jest jednoczesne zbadanie wszystkich podmiotów dyskursu. Z tego względu, do analizy włącza się również metodę obserwacji czynnej i biernej dyskursu, która została zrealizowana podczas ww. wizyty studyjnej oraz wizyty autorki w Macedonii i Tracji w maju 2024 roku oraz podczas rozmów z różnymi członkami społeczności greckiej wiosną tegoż roku. Pozyskane w ten sposób dane służą pogłębionej dyskusji nad wynikami analizy materiału badawczego.

Zakłada się, że zastosowanie powyższej metody badawczej dostarczy informacji w zakresie polityki, socjologii, gospodarki, historii i kultury Grecji, które w ujęciu synergicznym tworzą taką charakterystykę Grecji w Inicjatywie Trójmorza, jaką ona sama chce stworzyć.

ANALIZA DYSKURSU W UJĘCIU KRYTYCZNYM

Przyjawszy powyższe założenia metodologiczne, w niniejszym opracowaniu krytyczna analiza dyskursu ogniskuje się na wszystkich możliwych elementach zdarzeń w społeczności greckiej, mających na celu wymianę komunikatów na temat udziału Grecji w Inicjatywie Trójmorza, aby scharakteryzować samoidentyfikację Grecji w Inicjatywie. Materiał badawczy stanowić będą komunikaty i wypowiedzi poświęcone w całości lub w części temu zagadnieniu nadawane przez różne pomioty dyskursu w okresie poprzedzającym przystąpienie Grecji do Inicjatywy oraz w okresie od przystąpienia do kwietnia 2024 roku. W tym okresie swoistą linię demarkacyjną stanowi szczyt, jaki miał miejsce w dniach 6–7 września 2023 roku w Rumunii.

Aby zrealizować powyższe zamierzenie, kluczowe jest pozyskanie informacji z dyskursu publicznego, dlatego autorka artykułu stara się uwzględnić wypowiedzi, działania jak najszerzego wachlarza podmiotów dyskursu w porządku chronologicznym. Ponieważ badanie jest studium przypadku, koncentrującym się na bardzo niedawnych i bieżących wydarzeniach, szczególnie analiza efektywności komunikatów przekładająca się na wymierne efekty np. w zakresie infrastruktury komunikacyjnej nie jest całościowo możliwa do zrealizowania⁵⁶.

⁵⁶ Mowa tu np. o interakcjach odbiorców komunikatu, których nie można zliczyć czy ocenić w przypadku komunikatów na oficjalnych stronach rządowych. W odniesieniu do komunikatów w mediach cyfrowych, dane dotyczące np. liczby odwiedzin danej strony internetowej nie są podawane oraz nie wszystkie media udostępniają aktywną sekcję komentarzy czy ocen danego komunikatu.

Element krytyczny analizy urealniony jest w procesie konfrontowania przedmiotowego greckiego dyskursu publicznego z wypowiedziami nieobecnych lub niedostępnych dla wszystkich podmiotów dyskursu publicznego osób i instytucji, od których autorka pozyskała informacje w przywołanej na wstępie artykułu wizycie studyjnej. Podobną funkcję w analizie pełni też materiał pozyskany w procesie komunikowania się autorki artykułu z niektórymi Grekami, czyli z osobami fizycznym, jak i jej doświadczenia i wiedza zdobyte niezależnie od niniejszego badania. Ponieważ ten materiał ma charakter niesystematyczny i nie spełnia kryteriów wypowiedzi bądź działania w dyskursie publicznym (otwartym i dostępnym dla ogółu społeczeństwa greckiego), należy go traktować jako przyczynek do pogłębionych i usystematyzowanych badań w tym zakresie. Niemniej, autorka zdecydowała się na wykorzystanie go w artykule, ponieważ, sygnalizuje on istnienie zróżnicowanych poglądów w temacie niniejszego opracowania i wskazuje potencjalne kierunki dalszych, pogłębionych i systematycznych działań specjalistów.

Komunikaty w dyskursie

Kontynuując powyższe rozważania stwierdza się, że na dyskurs składa się szereg działań natury komunikacyjnej. Dlatego nie bez znaczenie jest fakt, iż w greckim dyskursie dotyczącym Inicjatywy Trójomorza, zauważa się znaczącą dawkę milczenia, która widoczna jest w relatywnie znikomej liczbie publikowanych komunikatów czy też w małym zróżnicowaniu ich tematyki. Jeśli, opierając się o najnowsze doświadczenia z życia politycznego Grecji, założymy, że w dyskursie brak jest opinii negatywnych, np. w formie komunikatów tekstowych, czy wystąpień lub demonstracji publicznych, wówczas można wnioskować, że fakt włączenia Grecji do Inicjatywy Trójomorza, wraz z jego konsekwencjami, do tej pory nie jest negowany przez społeczeństwo greckie i składające się na niego różne podmioty.

Kwerenda komunikatów prasowych i medialnych, przeprowadzona przez przyjęty przez autorkę porządek chronologiczny, wskazuje minimalne zainteresowanie uczestników greckiego dyskursu publicznego wydarzeniem, jakim było przyłączenie się Grecji do Inicjatywy Trójomorza. W sumie, we wskazanych powyżej ramach czasowych dyskursu, zidentyfikowano siedemnaście (17) dłuższych i krótszych komunikatów tekstowych dostępnych na stronach i portalach internetowych w domenie publicznej. Przy czym otwarty dostęp do tekstów był kluczowym kryterium selekcji tekstów w dyskursie publicznym, a zatem w dyskursie, w którym teoretycznie każdy podmiot może wziąć udział.

Tymczasem kryterium doboru analizowanych komunikatów tekstowych obecnych w greckim dyskursie na temat Grecji w Inicjatywie Trójomorza jest przede wszystkim język grecki, który stanowi wspólne narzędzie komunikacji pomiotów indywidualnych i zindywidualizowanych tworzących podmiot zbiorowy, jakim jest Grecja.

Wszystkie analizowane komunikaty są publikowane w języku greckim, jednak ich metadane wskazują, iż część z nich to teksty napisane nie przez Greków albo będące powieleniem innych tekstów, oryginalnie publikowanych w innych językach lub skierowane do odbiorców innych, aniżeli tylko społeczeństwo greckie wraz z organami władzy i podmiotami zbiorowymi.

W analizowanych komunikatach zauważa się swoistą nieporadność językową przejawiającą się tym, iż w kilku tekstach pojawiają się zwroty i frazy w języku angielskim, które nie są wyjaśniane, np. „project”, „Three Seas Initiative” albo są podawane w nawiasie obok odpowiednika greckiego. Zaobserwowano obecność takiego zjawiska również w mediach będących oficjalnymi kanałami komunikacji (np. strona greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych) i może ona wynikać⁵⁷: 1) z chęci internacjonalizacji komunikatu, tj. odniesienie do źródeł anglojęzycznych na temat Inicjatywy, nie wykluczając chęci nadania komunikatowi prestiżu międzynarodowego lub 2) z międzynarodowego charakteru i polityki mediów w przypadku greckojęzycznych portali informacyjnych medialnych grup międzynarodowych lub 3) z nieumiejętności językowych albo braku wiedzy specjalistycznej autorów komunikatów w zakresie nowych pojęć pojawiających się w polityce Grecji. Ta ostatnia przyczyna potwierdza znikomą skalę greckiego dyskursu publicznego na temat Inicjatywy Trójomorza.

W konsekwencji można dokonać następującej klasyfikacji analizowanych materiałów⁵⁸:

1. Komunikaty podmiotów dyskursu prymarnie odsadzonych w Grecji:

1.1 Komunikaty organów władzy greckiej:

1.1.1 Komunikat Kancelarii Prezydent Republiki Greckiej, 06.09.24 r., „Wystąpienie na Sesji Plenarnej Szczytu Inicjatywy Trójomorza”;

1.1.2 Komunikat greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ostatnia aktualizacja tekstu 14.11.23 r., „Inicjatywa Trójomorza (IT);

⁵⁷ Postawiona hipoteza wynika z wiedzy ogólnojęzykoznawczej w zakresie dyskursu publicznego, a dokładna identyfikacja przyczyny takiego zjawiska w greckim dyskursie publicznym wymaga przeprowadzenia oddzielnych, specjalistycznych badań językoznawczych.

⁵⁸ K. Gortych-Michalak, *Korpus tekstowy – internetowe komunikaty publiczne na temat Grecji w Inicjatywie Trójomorza* (Wersja 1.0) [Dataset], 2024, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. <https://doi.org/10.60629/0p9e-0m91> oraz wykaz tekstów źródłowych niniejszego artykułu.

1.2 Podmioty greckie spoza klasy rządzącej:

1.2.1 Serwis Capital.gr (w ramach Forbes), 20.05.21, „Czym jest Inicjatywa Trójomorza i w jaki sposób chroni UE przed Rosją-Chinami”;

1.2.2 Grupa medialna SKAI, komunikat z 02.09.24 r., „Bukareszt: Grecja zostanie włączona do „Inicjatywy Trójomorza” – Czym jest „3SI” – Mapa;

1.2.3 Serwis Newpost, 02.09.23, „Rumunia: Grecja zostanie włączona do „Inicjatywy Trójomorza” – Czym jest „3SI”;

1.2.4 Dziennik „Ta Nea”, 04.09.23 (tytuł główny:) DEI⁵⁹: „Rola firmy i Grecji na szachownicy geopolitycznej Rumunii”, (tytuł podsekcji:) „Grecja a inicjatywa „The Three Seas”;

1.2.5 Serwis in.gr, 05.09.23, „Fragkogiannis: Włączenie Grecji do Inicjatywy Trójomorza ma znaczenie strategiczne”;

1.2.6 Serwis HellasJournal, 06.09.23, „Wystąpienie Prezydent Republiki Greckiej Kateriny Sakellaropoulou na Szczycie Inicjatywy Trójomorza”;

1.2.7 Dziennik „Makedonia”, 06.09.23, „Inicjatywa Trójomorza” przypieczętowana przez Grecję – Co się zmienia”;

1.2.8 Serwis in.gr, 06.09.23, „Katerina Sakellaropoulou: Grecja może dodać element „czwartego morza”, czyli Morze Egejskie”;

1.2.9 Periodyk „Rizospastis”, 06.09.23, „Również Grecja w „Inicjatywie Trójomorza”;

1.2.10 Serwis Capital.gr (w ramach Forbes), 07.09.23, „Inicjatywa Trójomorza przypieczętowana przez Grecję”;

1.2.11 Dziennik „I Kathimerini”, 09.09.23, „Artykuł K. Fragkogiannisa w „K”: morza, które nas łączą”;

1.2.12 Dziennik „Oikonomikos Tachydromos”, 12.02.24, „DEI: Spotkanie Giorgosa Stassisa z Geoffreyem Pyattem z energetyczną agendą dla Ukrainy”;

1.2.13 Serwis Radar, 14.02.24, „Czym jest promowana przez Amerykanów „Inicjatywa Trójomorza”, która zahacza o Grecję”.

2. Podmioty greckojęzyczne, nieosadzone prymarnie w Grecji:

2.1 Serwis DW z 07.09.23, „Inicjatywa Trójomorza przypieczętowana przez Grecję”;

2.2 Euronews, 07.09.23, „Grecja jest pełnoprawnym członkiem „Inicjatywy Trójomorza”.

Zwraca się uwagę, iż powyższe komunikaty bardzo często pozbawione są informacji o konkretnej osobie będącej autorem (imię i nazwisko, stanowisko etc.), a ponadto część serwisów niebędących prymarnie

⁵⁹ Greckie Publiczne Przedsiębiorstwo Energii Elektrycznej: Dimosia Epicheirisi Ilektrismou A.E.

ugruntowanych w Grecji powiela informacje za innymi, międzynarodowymi serwisami informacyjnymi. Zaobserwowano to w przypadku komunikatów serwisu Capital.gr, który choć sam należy do grupy Forbesa, to jako własne źródło wskazuje serwis Deutsche Welle, który ma swoją stronę w języku greckim. W ten oto sposób trzy z sześciu komunikatów z grupy drugiej, powyżej, mają *de facto* to samo autorstwo, choć badane teksty nie są w całości tożsame pod kątem treści.

Porządek chronologiczny wskazuje, że kumulacja procesu publikacji komunikatów miała miejsce na chwilę przed i po akcie przystąpienia Grecji do Inicjatywy Trójmorza – w sumie 11 z 17 komunikatów ma datę publikacji z okresu 2–7 września 2023 roku.

Lokalizacja i organizacja redakcyjna tekstów komunikatów – aspekty superstrukturalne⁶⁰

Pod względem wielkości i struktury tekstów, będących analizowanymi komunikatami, można zauważyć, że nie są one ani szczególnie długie⁶¹, ani szczególnie rozbudowane⁶². Z całego zbioru wszystkich komunikatów w dwóch komunikatach (odpowiednio 1.2.4 i 1.2.12) znajdują się tylko fragmenty tekstu poświęcone Inicjatywie Trójmorza, odpowiednio w formie jednej sekcji z własnym tytułem i w formie jednego zdania.

Na poziomie hiperstruktury tekstów, jakimi są analizowane komunikaty, szczególnie w relacji z innymi tekstami na danej platformie internetowej (relacje intertekstualne), zauważa się, że nie są to teksty, którym wydawca danego serwisu nadał priorytet. Najczęściej umieszczone są one w różnych działach tematycznych, przy czym dwa komunikaty pozostają swoiście nieotagowane w serwisach internetowych. Analizowane teksty zostały zakwalifikowane do następujących działów tematycznych przez ich nadawców:

- polityka, w tym polityka międzynarodowa, osiem komunikatów: 1.1.2, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.6, 1.2.7, 1.2.9, 2.1 i 2.2;
- gospodarka, ekonomia, dwa komunikaty: 1.2.4 i 1.2.7;
- opinie społeczne, dwa komunikaty: 1.2.11 i 1.2.1;
- energia, jeden komunikat: 1.2;

⁶⁰ T. van Dijk, *Macrostructures. An Interdisciplinary Study of Global Structures*, Hillsdale 1980, s. 127.

⁶¹ Najkrótsze komunikaty to: komunikat serwisu Rizospastis, liczący 142 słowa; komunikat serwisu Euronews, liczący 222 słowa; komunikat Kancelarii Prezydent Republiki Greckiej, liczący 296 słów. Najobszerniejsze komunikaty to: liczący 1 299 słów tekst opublikowany przez serwis Radar, liczący 992 słowa tekst opublikowany przez serwis capital.gr. Pozostałe komunikaty liczą od ok. 300 do ok. 700 słów.

⁶² Na 17 analizowanych komunikatów sześć posiada strukturę złożoną, tzn. tekst został podzielony na sekcje, które mają swoje niezależne tytuły.

- aktualności, jeden komunikat: 1.2.8;
- obrona, jeden komunikat: 1.2.5;
- brak przypisania do kreślonego działu tematycznego, dwa pozostałe komunikaty.

Treść komunikatów – aspekty makrostrukturalne

Tymczasem teksty komunikatów na poziomie makrostrukturalnym⁶³ obejmują szereg tematów powiązanych z Inicjatywą Trójmorza i właściwie każdy z analizowanych komunikatów obejmuje co najmniej kilka takich zagadnień, bez względu na to, jak długi czy rozbudowany pod kątem redakcyjnym jest dany komunikat.

TABELA 1
Tematyka powiązana z Inicjatywą Trójmorza

Temat	Tekst
Grecki wkład do Inicjatywy Trójmorza: – 4Morze/Czteromorze (Morze Egejskie); – strategiczne położenie w Europie Południowo-Wschodniej; – strategiczne położenie pozwalające na połączenie trzech kontynentów: Azja Mniejsza, Afryka (północna) i Europa.	1.1.1, 1.1.2, 1.2.4, 1.2.5, 1.2.6, 1.2.7, 1.2.8, 1.2.9, 1.2.10, 1.2.11.
Energia	1.1.1, 1.1.2, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.5, 1.2.7, 1.2.11, 1.2.12, 1.2.13, 2.1
Geopolityka	1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.2.5, 1.2.6, 1.2.7, 1.2.10, 2.1
Infrastruktura komunikacyjna i transportowa	1.1.1, 1.1.2, 1.2.2, 1.2.3, 1.2.7, 1.2.10, 1.2.11
Wyrównanie różnic między wschodem a zachodem Europy oraz rozwój południa Europy	1.2.3, 1.2.11, 1.2.5, 1.2.6, 1.2.10, 2.1, 2.2
Zainteresowanie / wsparcie / udział USA w Inicjatywie Trójmorza	1.2.2, 1.2.4, 1.2.7, 1.2.10, 1.2.13, 2.1,
Komunikacja cyfrowa	1.1.1, 1.1.2, 1.2.7, 1.2.11, 1.2.13
Potencjał Inicjatywy Trójmorza (kraje członkowskie, wyniki gospodarcze, obszar, ludność etc.)	1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.2.5, 1.2.11, 1.2.13
Konkurencja wobec Rosji lub Chin	1.2.2, 1.2.7, 1.2.10, 1.2.13, 1.2.1
Wojna na Ukrainie	1.2.4, 1.2.7, 1.2.10, 2.1, 2.2
Technologia	1.2.7, 1.2.10, 1.2.11
Współpraca gospodarcza	1.2.5, 1.2.10, 1.2.12
Intermarium jako pierwotny, historyczny koncept Inicjatywy Trójmorza	1.2.7, 2.1, 2.2
Inicjatywa Trójmorza głównie jako projekt polityczny	1.2.7, 2.1
Bezpieczeństwo	1.2.7, 1.2.11
Zainteresowanie IT ze strony Niemiec	2.1

⁶³ Pojęcie makrostruktury przyjęte za van Dijkem. Por.: T. van Dijk, *Semantic Macro-Structures and Knowledge Frames in Discourse Comprehension*, w: A. Marcel, P.A. Carpenter (red.), *Cognitive Processes in Comprehension*, Hillsdale 1977, s. 3–32.

Powyższe zestawienie wskazuje na stopień natężenia tematyki związanej z zagadnieniem Inicjatywy Trójomorza w komunikatach, jakie pojawiły się w greckim dyskursie publicznym. Na uwagę zasługuje podkreślenie greckiego wkładu do Inicjatywy Trójomorza, które w komunikatach z dnia 4–9 września 2023 roku, częściowo opierających się na treściach komunikatu oficjalnego Kancelarii Prezydent Republiki Greckiej, Ekaterini Sakielaropulu, dyskutują z nazwą Inicjatywy, sugerując, iż wymagałaby ona zmiany nazwy właśnie dzięki potężnemu zasobowi, jakie oferuje Grecja, czyli Morzu Egejskiemu.

W dalszej kolejności tematy, jakie w oczach autorów i odbiorców greckich związane są Inicjatywą, to energia, transport, technologia, donośna pozycja i rola Inicjatywy w UE oraz współpraca i relacje międzynarodowe. To, co wydaje się zaskakiwać, to relatywnie niewielkie treści dotyczące wojny na Ukrainie, która skatalizowała procesy mające na celu zapewnienie dywersyfikacji źródeł energii oraz bezpieczeństwa energetycznego w ogóle. W konsekwencji, w komunikatach w stopniu minimalnym (dwa teksty) wspomina się o bezpieczeństwie w ogóle, choć mowa jest zarówno o konkurencji międzynarodowej na poziomie energetycznym (Rosja, Chiny) oraz o wsparciu międzynarodowym Inicjatywy przez USA.

To, co wydaje się interesujące, to fakt, iż, w tylko jednym komunikacie (komunikat Deutsche Welle w języku greckim) mowa jest o zainteresowaniu Inicjatywą ze strony Niemiec, choć w większości analizowanych tekstów mowa jest o realizacji projektów Inicjatywy Trójomorza w ramach całej UE, a ich celem ma być wyrównanie poziomu rozwoju w zakresie np. transportu czy komunikacji cyfrowej i w obszarze technologicznym. Podkreśla się przy tym potencjał i już istniejące określone projekty Inicjatywy Trójomorza w Europie. W kontekście polityki i współpracy międzynarodowej, w komunikatach każdorazowo wspomina się o Mołdawii i Ukrainie, które mają status państw stowarzyszonych.

Słowa i frazy kluczowe komunikatów – poziom mikrostrukturalny⁶⁴

Analizowane komunikaty mają funkcję informatywną i w konsekwencji nie ma w nich wypowiedzi ocennych, choć jak wspomniano powyżej, co najmniej dwa teksty zostały zakwalifikowane do działów opiniotwórczych i można by się spodziewać, iż autorzy sformułują swoje oceny i opinie. W konsekwencji należy uznać, iż komunikaty nie mają na celu wzbudzenie emocji czy zachęcenie do aktywnego udziału w dyskur-

⁶⁴ Pojęcie makrostruktury przyjęte za van Dijkem. Por.: T. van Dijk, *Macrostructures*.

sie⁶⁵, co wynika też z braku uwag krytycznych albo negatywnych w odniesieniu do faktu przystąpienia Grecji do Inicjatywy Trójmorza czy braku oceny Inicjatywy również na poziomie makrostruktury tekstu.

Połączenie

Tymczasem zauważono, że ważne z punktu widzenia dyskursu są słowa i frazy kluczowe, pojawiające się relatywnie często, niemal we wszystkich komunikatach⁶⁶. Stanowią one szereg wyrazów i związków wyrazowych, których szerokie znaczenie to „połączenie”.

Katalog słów i fraz kluczowych:

Połączenie – syndesi, diasyndesi (EL: σύνδεση, διασύνδεση)

Łączliwość, zdolność lub możliwość łączenia się – diasyndesimotita (EL: διασυνδεσιμότητα)⁶⁷

Węzeł – komvos (EL: κόμβος)

Rola węzła / huba – komvikos rolos (EL: κομβικός ρόλος)

Tworzenie mostów – gefyrosi (EL: γεφύρωση)

Skrzyżowanie / miejsce spotkania trzech kontynentów – stavrodoromi trion ipeiron (EL: σταυροδρόμι τριών ηπείρων).

Słowa te występują w jednostkach tekstowych na poziomie mikrostruktury, kiedy mowa o połączeniach transportowych (lądowych i morskich), energetycznych, komunikacji cyfrowej oraz relacji i współpracy międzynarodowej czy wreszcie połączeń między kontynentami. Ta obserwacja podkreśla fakt, iż Grecja prezentowana jest w komunikatach jako strategiczny łącznik w ramach Inicjatywy Trójmorza. Dopiero w dalszej kolejności ważne są zagadnienia takie, jak np. bezpieczeństwo energetyczne, bezpieczeństwo w ogóle, rozwój Inicjatywy Trójmorza i inne zagadnienia wskazane w sekcji powyżej.

Samoidentyfikacja

Komunikaty tekstowe na poziomie mikrostruktury niemal całkowicie pozbawione są jednostek tekstowych, które mogłyby wskazywać, iż nadawca komunikatu czy autor tekstu⁶⁸ utożsamiają się z odbiorcami

⁶⁵ W tekstach nie występują jednostki mikrostruktury tekstu o funkcji fatycznej.

⁶⁶ Ze względu na częściowy proces powielania tych samych komunikatów, niekiedy nawet mających tę samą formę językową, wdrożenie narzędzi i metod mających na celu np. wskazanie częstotliwości występowania określonych wyrazów, nie znajduje uzasadnienia w niniejszym opracowaniu.

⁶⁷ *Diasyndesi* i *diasyndesimotita* to derywaty słowa *syndesi*.

⁶⁸ Należy rozdzielić te dwie role, bowiem nadawcą komunikatu może być np. serwis informacyjny, ale autorem jest określona osoba, np. dziennikarz.

komunikatu. W konsekwencji w analizowanych tekstach nie występują czasowniki w 1. osobie liczby mnogiej (podmiot „my”).

Jedynym komunikatem, w którym nadawca utożsamia się ze społeczeństwem greckim, jest tekst komunikatu greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych (tekst 1.1.2), w którym sześciokrotnie pada fraza „nasz kraj [EL: chora mas / χώρα μας]”. Wykorzystanie zaimka dzierżawczego pierwszej osoby liczby mnogiej wyraźnie wskazuje na utożsamienie się nadawcy komunikatu z jego odbiorcami, czyli Grecami, jako że krajem, o jakim, tu mowa jest Grecja.

Podmioty dyskursu: nadawcy i odbiorcy komunikatów

W analizowanym greckim dyskursie publicznym na temat Inicjatywy Trójmorza można wyróżnić grupę podmiotów należących do społeczeństwa greckiego. Są nimi:

1. Przedstawiciele klasy rządzącej, którzy swoiście pełnią dwie role w dyskursie, ponieważ z jednej strony reprezentują społeczeństwo i państwo greckie a z drugiej strony przynależą do społeczeństwa greckiego.

2. Podmioty zaangażowane lub zainteresowane, którymi są greckie podmioty gospodarcze prowadzące działalność informacyjną, czyli tzw. media oraz podmioty gospodarcze, których obszary działalności mają bezpośredni lub pośredni związek z obszarami działalności Inicjatywy Trójmorza. Do tej grupy należy na pewno zaliczyć spółkę z udziałem greckiego skarbu państwa, jaką jest DEI oraz szereg innych przedsiębiorców, których nie wymienia się w analizowanych komunikatach z nazwy, np. w komunikacie z Kancelarii Prezydent Republiki Grecji oraz w komunikatach medialnych powielających treść tego komunikatu.

3. Społeczeństwo greckie, które właściwie poprzez milczenie wyraża zgodę lub brak zainteresowania czy zaangażowania w sprawie akcesu Grecji do Inicjatywy Trójmorza.

Z punktu widzenia samoidentyfikacji Grecji podmioty należące do tych trzech grup mogą lub pełnią rolę nadawcy i odbiorcy komunikatów a zatem są pełnoprawnymi uczestnikami dyskursu. Powyżej wskazano również podmioty, które nie mają prymarnej „greckiej afiliacji”, jak np. międzynarodowe grupy medialne (nadawcy komunikatów z grupy 2. podmioty greckojęzyczne, niebędące prymarnie osadzone w Grecji). Z całą pewnością biorą one udział w przedmiotowym dyskursie jako nadawcy komunikatów, jednak ich udział w procesie samoidentyfikacji Grecji w Inicjatywie Trójmorza nie znajduje uzasadnienia obiektywnego, ponieważ nie są to podmioty przynależące do powyższych kategorii 1–3 podmiotów dyskursu.

Jednocześnie zwraca się uwagę, że podmioty dyskursu z grupy 1. można uznać za podmioty zbiorowe – organy władzy wyrażające wolę i głos obywateli a jednocześnie współtworzące struktury społeczeństwa państwa greckiego. Podmioty z grupy 2. można uznać za podmioty zindywidualizowane, tzn. wydzielające się ze względu na określone interesy w ramach podmiotu zbiorowego, w tym podmioty zindywidualizowane zbiorowe (np. przedsiębiorstwa, spółki danego sektora) oraz podmioty zindywidualizowane pojedyncze (np. przedsiębiorca). Wreszcie, podmioty indywidualne dyskursu można odnaleźć w grupie 3., w której poszczególne osoby, znane np. z imienia i nazwiska (autorzy tekstów medialnych) albo nieznane są autorami komunikatów obecnych w analizowanych dyskursie.

Kontekst dyskursu

Okres, z jakiego pochodzą analizowane komunikaty w dyskursie to czas, w którym miały miejsce określone okoliczności zewnętrzne, wynikające z polityki międzynarodowej, np. trwająca wojna na Ukrainie, nasilenie konfliktu palestyńsko-izraelskiego, kontynuacja polityki wdrażania tzw. zielonego ładu, inflacja, realizacja założeń UE w zakresie polityki migracyjnej i in. W tym czasie w Grecji miały miejsce wybory do władz samorządowych (08.10.23) oraz wybory do Parlamentu (czerwiec 2024, w tym okres głosowania drogą elektroniczną).

Wyniki wyborów wskazują, iż właściwie od roku 2019 klasa rządząca, w której dominuje liberalno-konserwatywna partia Nea Dimokratia, nie zmieniła się nadmiernie. Oznacza to względne zadowolenie wyborców, a zatem społeczeństwa greckiego, z prowadzonej już od ponad pięciu lat polityki. W konsekwencji można uznać, iż działanie klasy rządzącej, jaką jest przystąpienie w imieniu Grecji do Inicjatyw Trójmorza jest akceptowane przez obywateli Grecji.

OBSERWACJE GRECKIEGO DYSKURSU PUBLICZNEGO W ZAKRESIE SAMOIDENTYFIKACJI GRECJI W INICJATYWIE TRÓJMORZA

Grecki dyskurs publiczny dotyczący Inicjatywy Trójmorza nie jest dyskursem głównego nurtu w społeczeństwie greckim, na co wskazuje mała liczba komunikatów oraz brak innych działań społeczeństwa w odniesieniu do faktu przynależności Grecji do Inicjatywy Trójmorza.

Grecja przystępuje do Inicjatywy Trójmorza jako pełnoprawny członek i partner mający wiele do zaoferowania. Podkreśla przy tym,

że choć znajduje się na geograficznym, południowym skraju Inicjatywy, to uważa się za swoisty most do innych obszarów (Azja Mniejsza i Afryka północna) dzięki wniesieniu swojego „posagu”, jakim jest dostęp do kolejnego morza dla krajów Inicjatywy.

Greckie państwo dostrzega możliwości rozwinięcia swojej infrastruktury transportowej i energetycznej, szczególnie na północy Grecji, którą powszechnie uważa się na obszar niedoinwestowany.

Ponadto Grecja dostrzega wagę Inicjatywy w polityce międzynarodowej, co wynika z zainteresowania konkurentów (Rosja i Chiny) oraz zwolenników (USA i być może Niemcy) i zakładając wsparcie, również finansowe, czynników zewnętrznych (UE i USA), przystępuje do Inicjatywy Trójomorza.

WNIOSKI I DYSKUSJA

Grecja różni się pod wieloma względami od państw uczestniczących w inicjatywie do roku 2023, ponieważ jest państwem, który już od 1 stycznia 1981 roku należał do WE a następnie do UE. Ponadto nie uznaje się za kraj bałkański czy środkowoeuropejski – analiza materiału badawczego wskazuje, iż swoje położenie określa jako Europa południowo-wschodnia. Takie stanowisko potwierdzili też greccy rozmówcy podczas wizyty studyjnej w Atenach w ramach Projektu Centrum Badawcze Inicjatywy Trójomorza przy ISP PAN.

W oparciu o przeprowadzoną analizę można wnioskować, że jednym z głównych motywów przystąpienia Grecji do Inicjatywy Trójomorza jest szeroko rozumiane bezpieczeństwo, które w analizowanych komunikatach w dyskursie związane jest przede wszystkim z energią. Tymczasem w rozmowach z pracownikami greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych podczas spotkania 14 marca 2024 roku, wskazano, że rozwiązania infrastrukturalne służące połączeniom transportowym mogą być wykorzystywane dwojako, tzn. tak, aby uzyskać tak bezpieczeństwo energetyczne, jak i militarne. Stąd też port w Alexandroupoli w Tracji przeszedł już z powodzeniem testy pod kątem transportu wyposażenia i potencjału osobowego sił NATO. Z kolei w nawiązaniu do bezpieczeństwa energetycznego, Grecja stara się realizować trend do rozwijania tzw. zielonej energii i jednocześnie redukować wydobycie paliw kopalnych, szczególnie w północnej Grecji, poprzez zamykanie kopalni węgla brunatnego. O tym fakcie informowali współrozmówcy z think-tanku ELIAMEP podczas spotkania

15 marca 2024 roku⁶⁹. Z tego względu bezpieczeństwo energetyczne, w tym możliwość zdywersyfikowania dostaw, w momencie redagowania niniejszego artykułu, odgrywa kluczową rolę w polityce greckiej.

Przeprowadzona powyżej analiza wskazuje również, że ze względu na swoje położenie geograficzne Grecja uważa się za łącznik pomiędzy Europą, Azją Mniejszą i Afryką północną, co podkreślało wielu rozmówców i co dostrzec można w kontaktach handlowych oraz w zakresie tworzenia infrastruktury na potrzeby tego celu. Przykładem może być połączenie elektroniczne (światłowodowy) Grecja – Cypr – Izrael. Takie odgrywanie przez Grecję roli łącznika pomiędzy Adriatykiem poprzez Morze Egejskie aż po Morze Czarne, które ma wielowiekowe uzasadnienie historyczne, potwierdził m.in. Ioannis Stribis z Europejskiego Centrum Doskonałości Jeana Monneta na Uniwersytecie Narodowym i Kapodistriasa w Atenach 14 marca 2024 roku oraz przedstawiciele Międzynarodowego Centrum Studiów Morza Czarnego (ICBSS) 13 marca 2024 roku. Potwierdzają ten fakt również istniejące, odkrywane i nadal badane teksty i materiały historyczne, które dostarczają wielu danych i informacji mówiących, iż np. greccy kupcy, szczególnie w okresie tzw. osmanokracji⁷⁰, rozwijali swoją działalność poza dzisiejszymi obszarami Grecji, np. w Rumunii czy na Węgrzech, a nawet w Polsce (sic!)⁷¹, gdyby odnieść się już tylko do krajów Inicjatywy Trójomorza.

Choć Grecja uważa się za swoistego lidera Europy Południowo-Wschodniej, choćby ze względu na fakt najdłuższego stażu w Unii Europejskiej czy ważnej roli w życiu religijnym i kulturowym, to zwraca uwagę, iż z politycznego punktu widzenia koncept Inicjatywy Trójomorza to swoście zrealizowany po 80 latach pomysł „Intermarium”, który nie jest autorstwa greckiego.

Tymczasem należy mieć świadomość, iż grecka obecność na Bałkanach wschodnich a nawet w Europie Wschodniej ma nie tylko wymiar historyczny czy kulturowy. Obecnie jest ona bardzo wymierna, o czym świadczyć może np. fakt, iż grecka spółka energetyczna DEI wykupiła (Rumunia) i wykupuje (Bułgaria) część rynku energetycznego

⁶⁹ Więcej na ten temat w: P. Manoli, *Turning the 3SI into a 4SI: a View from Athens*, w: A.M. A. Anghelescu, I. Onească (red.), *Anticipating the 2023 Three Seas Initiative Bucharest Summit. Advancing the Common Agenda*, Bucharets 2023, s. 43–44.

⁷⁰ W literaturze przedmiotu do niedawna dominował termin „turkokracja”, jednak ostatnio badacze greccy podkreślają, iż może to być termin mylący, ponieważ turkokracja dotyczy Turcji, a zatem okresu republikańskiego, a osmanokracja dotyczy okresu panowania dynastii Turków Osmańskich. Podkreśla się, że ma to szczególne znaczenie w polityce dotyczącej wschodniej części Morza Śródziemnego, w tym Cypru.

⁷¹ Por.: M. Foć, M. Romanowska, *Jan Konstanty Żupański. Życie i dzieło*, Poznań 1996; J. Maciejewski, *Konstanty Żupański 1804–1883*, Poznań 2002.

na Bałkanach. Dane wyekscerpowane z analizowanego materiału badawczego na temat DEI, mówią, że według odpowiednich danych transgraniczny handel energią elektryczną w 2023 roku pomiędzy Rumunią – Bułgarią wyniósł 1,5 terawatogodzin (TWh), Bułgarią – Grecją 2,8 TWh i Grecją – Włochami 1,3 TWh.

Połączenia energetyczne, telekomunikacyjne czy transportowe wymagają w Grecji wielu nakładów pracy i finansów, co potwierdzili wszyscy powyżsi rozmówcy, podkreślając jednocześnie, iż na pewno przyczyni się to do rozwoju i promocji Grecji północnej (głównie Macedonia i Tracja). Dotyczy to przede wszystkim budowy dróg i połączeń kolejowych, które obecnie trudno określić jako wystarczające do realizacji zamierzonych przez Grecję celów w Inicjatywie. Dla przykładu, połączenie kolejowe – przewóz pasażerów między Salonikami a Alexandroupoli trwa ok. siedmiu godzin a w chwili obecnej na tej trasie prowadzone są prace remontowe, które sprawiają, iż pewien odcinek drogi pasażerowie przebywają autobusem. Tymczasem połączenie autobusowe z Salonik do Alexandroupoli trwa mniej więcej połowę czasu trwania połączenia kolejowego. Przeprowadzone indywidualnie przez autorkę niniejszego artykułu wywiady z użytkownikami środków masowego transportu w Alexandroupoli⁷² maja 2024 roku potwierdzają pilną potrzebę prac nad infrastrukturą transportową w Macedonii i Tracji, choć ani szeregowi pracownicy greckich kolei ani mieszkańcy Tracji nie wiedzą, kiedy i jak zakończą się prowadzone prace modernizacyjne. Zważywszy, iż port w Alexandroupoli rozważany jest jako rozwiązanie alternatywne na potrzeby militarne, brak sprawnego połączenia kolejowego w wyniku prowadzonych od ponad roku prac remontowych, których data zakończenia jest nieznana, sprawiają, iż Grecja z całą pewnością upatruje możliwości poprawienia tego stanu rzeczy w wyniku współpracy w ramach Inicjatywy Trójmorza. W świetle powyższego informacje o amerykańskim wsparciu rozwiązań transportowych Inicjatywy Trójmorza wydają się być dla Grecji ważnym walorem Inicjatywy, co potwierdzają też informacje zawarte w analizowanych komunikatach,

ZAKOŃCZENIE

Grecja identyfikuje się w Inicjatywie Trójmorza jako pełnoprawny partner, który ma wiele do zaoferowania i wiele do zyskania. W greckich

⁷² Rozmowy z pasażerami komunikacji zastępczej (autobus zamiast pociągu) oraz z pracownikami kolei greckich, którzy obecnie obsługują komunikację zastępczą.

mediach zaczęto nawet podkreślać donośność pozycji krajów położonych na osi północ-południe 3SI, przytaczając dane mówiące, iż 12 krajów 3SI obejmuje 29% terytorium UE (1 210 000 km²), zamieszkuje je 25% mieszkańców UE (112 milionów) i wytwarzają one 19% PKB UE (w oparciu o parytet siły nabywczej)⁷³. Jednocześnie, we wrześniu 2023 roku, pojawiały się też w sferze publicznej nieliczne komunikaty, w których poddawano pod dyskusję nazwę Inicjatywy, sugerując, że być może powinna ona nazywać się teraz „Inicjatywą Czteromorza – 4SI” ze względu na fakt, iż Grecja wnosi do Inicjatywy kolejną, bogatą i długą linię brzegową nad „nowym morzem” – Morzem Egejskim, co w oczywisty sposób miało na celu aprecjacje pozycji Grecji w 3SI.

Warto mieć jednak na uwadze, iż Grecy widzą Inicjatywę Trójomorza jako projekt w ramach UE, który ma na celu polepszenie jej infrastruktury energetycznej i komunikacyjnej, szczególnie w mniej rozwiniętych regionach. Według Grecji ma być to zatem projekt wzmacniający całą UE, a nie projekt konkurencyjny, który dzieliłby Unię. Z tego też względu Grecja utrzymuje bliskie kontakty ze swoimi krajami sąsiedzkimi, jak Albania czy krajami tzw. Bałkanów zachodnich, mając na uwadze ich aspiracje i licząc, że być może uzyskają one w przyszłości status krajów członkowskich, właśnie dzięki greckiemu wsparciu.

Grecja ma świadomość, iż była i jest ważnym krajem Europy, który właściwie znają niemal wszyscy, jednak sami Grecy, w znakomitej większości, niewiele wiedzą ani o Inicjatywie Trójomorza, ani też o wielu krajach będących członkami Inicjatywy Trójomorza. Być może w dalszej perspektywie połączenia drogowe, kolejowe czy energetyczne pozwolą na pogłębione zbliżenie kulturowe i samoidentyfikację Grecji również w regionie kulturowym osi Północ-Południe we wschodniej części UE. Jednocześnie kraje Inicjatywy Trójomorza, położone na północ od Grecji, zyskują nową, zdywersyfikowaną i poszerzoną perspektywę widzenia wschodniej część basenu Morza Śródziemnego.

BIBLIOGRAFIA

OPRACOWANIA

IV Kongres Trójomorza. 12–13 czerwca 2024 w Lublinie – Samorządowy Kongres Trójomorza, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, 2024, 12–13 czerwca, <https://www.lubelskie.pl/iv-kongres-trojmo-rza-12-13-czerwca-2024-w-lublinie/> [dostęp: 12.04.2025].

⁷³ Np. komunikat greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych por. K. Gortych-Michalak, *Korpus tekstowy – internetowe komunikaty publiczne na temat Grecji*.

- von Bertalanffy L., *Ogólna teoria systemów. Podstawy, rozwój, zastosowania*, Warszawa 1984.
- Bonarek J., Czekalski T., Sprawski S., Turlej S., *Historia Grecji*, Kraków 2005.
- Brzeziński A.M., *Grecja*, Warszawa 2002.
- Cameron D., *Language Endangerment and Verbal Hygiene: History, Morality and Politics*, w: A. Duchêne, M. Heller (red.), *Discourses of Endangerment: Ideology and Interest in the Defence of Languages*, London 2007, s. 268–285.
- Clogg R., *A Concise History of Greece*, Cambridge 1992.
- Cohen A.P., *Self-consciousness. An Alternative Anthropology of Identity*, London-New York 1994.
- Constantinou O., *Multimodal Discourse Analysis: Media, Modes and Technologies*, „Journal of Sociolinguistics” 2005, nr 9 (4), s. 602–618, <https://doi.org/10.1111/j.1360-6441.2005.00310.x>.
- Dąbrowska E., *Komunikacja i dyskurs publiczny a integracja społeczna w małym mieście*, w: G. Nowacki (red.), *Integracja społeczna – między teorią a praktyką*, t. 2: *Sami wśród swoich. Studium przypadku małomiasteczkowej społeczności lokalnej Suchowoli*, Białystok 2009, s. 433–463.
- van Dijk T., *Critical Discourse Analysis*, w: D. Tannen, D. Schiffrin, H. Hamilton (red.), *Handbook of Discourse Analysis*, Malden 2001, s. 352–371.
- van Dijk T., *Discourse Analysis as Ideology Analysis*, w: Ch. Schäffne, A.L. Wenden (red.), *Language and Peace*, London 1995, s. 47–142.
- van Dijk T., *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 1: *Discourse as Structures Process*, t. 2: *Discourse as Social Interaction*, London 1997.
- van Dijk T., *Macrostructures. An Interdisciplinary Study of Global Structures*, Hillsdale 1980.
- van Dijk T., *Principles of Critical Discourse Analysis*, „Discourse and Society” 1993, t. 4, nr 2, s. 249–283.
- van Dijk T., *Semantic Macro-Structures and Knowledge Frames in Discourse Comprehension*, w: A. Marcel, P.A. Carpenter (red.), *Cognitive Processes in Comprehension*, Hillsdale 1977, s. 3–32.
- van Dijk T., *Text and Context: Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*, London-New York 1977.
- Duszak A., *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa 1998.
- Duszak A., *Us and Others: an Introduction*, w: A. Duszak (red.), *Us and Others. Social Identities Across Languages, Discourses and Cultures*, Amsterdam 2002, s. 1–28.
- Duszak A., N. Fairclough (red.), *Krytyczna analiza dyskursu*, Kraków 2008.
- Fairclough N., *Language and Power*, London 1989.

- Fairclough N., *Media Discourse*, London 1995.
- Fairclough N., Wodak R., *Critical Discourse Analysis*, w: T.A. van Dijk (red.), *Discourse as Social Interaction: Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, t. 2, London 1997, s. 258–284.
- Foć M., Romanowska M., *Jan Konstanty Żupański. Życie i dzieło*, Poznań 1996.
- Gardiki-Katsiakidi E., *Apo to Goudi os tin Enarxi tou A' Pagkosmiou Polemou (1909–1914)*, w: M. Koursi, Ch.G. Chrostopoulou (red.), *Elliniki Istoria*, t. 22, Ateny 2010.
- Gortych-Michalak K., *Korpus tekstowy – internetowe komunikaty publiczne na temat Grecji w Inicjatywie Trójmorza (Wersja 1.0) [Dataset]*, 2024, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, <https://doi.org/10.60629/0p9e-0m91>.
- Gortych-Michalak K., *Słownik jednojęzyczny jako czynnik utrwalający i kształtujący status religii w społeczeństwie. Casus prawosławia w języku greckim*, „Język. Religia. Tożsamość” 2021, nr 2 (24A), s. 7–32, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.6201>.
- Grzmil-Tylutki H., *Francuska lingwistyczna teoria dyskursu. Historia, tendencje, perspektywy*, Kraków 2010.
- Gumperz J.J., Cook-Gumperz J., *Introduction: Language and the Communication of Social Identity*, w: J. J. Gumperz (red.), *Language and Social Identity*, Cambridge 1982, s. 1–21.
- Hall C.S., Lindzey G., Campbell J.B., *Teorie osobowości*, Warszawa 2002.
- Hannon M., *Public Discourse and Its Problems*, „Politics, Philosophy & Economics” 2023, t. 22, nr 3, s. 336–356.
- Hansen E., Liu J., *Social Identity and Language: Theoretical and Methodological Issues*, „TESOL Quarterly” 1997, nr 31, s. 567–576, <https://doi.org/10.2307/3587839>.
- Heritage J., Clayman S., *Talk in Action. Interactions, Identities, and Institutions*, Chichester 2010.
- Horrocks G., *Greek: A History of the Language and its Speakers*, London–New York 1997.
- Idryma Maizonos Ellinismou, *To kinimia sto Goudi tou 1909*, Esoteriki Politiki, https://www.ime.gr/chronos/13/gr/domestic_policy/facts/02.html [dostęp: 12.06.2024].
- Jabłońska B., *Krytyczna analiza dyskursu. Refleksje teoretyczno-metodologiczne*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2006, t. II, nr 1, s. 53–67.
- Johnson S., Milani T.M. (red.), *Language Ideologies and Media Discourse: Texts, Practices, Politics*, London 2010.
- Kanellopoulos K., Kousi M., *Protest, Elections, and Austerity Politics in Greece*, w: E. Doxiadis, A. Placas (red.), *Living Under Austerity: Greek Society in Crisis*, Oxford 2018, s. 90–112, <https://doi.org/10.2307/j.ctvw04g5j.10>.

- Koliopoulos J.S., Veremis T.M., *Greece. The Modern Sequel. From 1831 to the Present*, London 2002.
- Koller V., *Analiza tożsamości zbiorowej w dyskursie – parametry tekstowe i kontekstowe*, „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs” 2022, nr 16, s. 215–240, <https://doi.org/10.7311/tid.16.2022.11>.
- Konstytucja Grecji (według stanu prawnego na dzień 1 lipca 2005 r.), tłum. G. Uliccy, W. Uliccy, Warszawa 2005.
- Konstytucja Republiki Cypryjskiej, tłum. L. Akritidis, P. Akritidis, Warszawa 2013.
- Kowal P., Orzelska-Stączek A., *Inicjatywa Trójmorza. Geneza, cele i funkcjonowanie*, Warszawa 2019.
- Kulczycki E., *Teoretyzowanie komunikacji*, Poznań 2012.
- Kurzon D., *Discourse of Silence*, Amsterdam 1998.
- Labocha J., *Tekst, wypowiedź, dyskurs w procesie komunikacji językowej*, Kraków 2009.
- Lepoutre M., *Democratic Speech in Divided Times*, Oxford 2021.
- Maciejewski J., *Konstanty Żupański 1804–1883*, Poznań 2002.
- Manoli P., *Turning the 3SI into a 4SI: A View from Athens*, w: A.M.A. Anghelescu, I. Onească (red.), *Anticipating the 2023 Three Seas Initiative Bucharest Summit. Advancing the Common Agenda*, Bucharets 2023, s. 43–44.
- McCall G.J., Simmons J.L., *Identities and Interactions: An Examination of Human Associations in Everyday Life*, New York 1978.
- Mexi M., *Greece*, w: V. Federico, Ch. Lahusen (red.), *In Solidarity as a Public Virtue? – Law and Public Policies in the European Union*, Baden-Baden 2018, s. 91–108.
- Novikova K., *Jednostka w społeczeństwie: Procesy samoidentyfikacji w świetle współczesnych koncepcji tożsamości*, „Journal of Modern Science” 2018, nr 36, s. 41–66, <https://doi.org/10.13166/jms/85311>.
- Pollis A., *The State, the Law, and Human Rights in Modern Greece*, „Human Rights Quarterly” 1987, t. 9, nr 4, s. 587–614.
- Ramanathan R., Tan B.H., *Application of Critical Discourse Analysis in Media Discourse Studies*, „3L: Language, Linguistics and Literature. The Southeast Asian Journal of English Language Studies” 2015, nr 21 (3), s. 57–68.
- Sarkowicz R., *Poziomowa interpretacja tekstu prawnego*, Kraków 1995.
- Shannon E., Weaver W., *The Mathematical Theory of Communication*, Urbana 1949.
- Sharifian F., *Cultural Linguistics. Cultural Conceptualisations and Language*, Amsterdam-Philadelphia 2017.
- Sitek M., *Tożsamość narodowa (europejska) a obywatelstwo Unii Europejskiej*, „Journal of Modern Science” 2015, nr 4/27, s. 111–126.
- Sławkowa E., *Dyskursywnie o dyskursie*, „Białostockie Archiwum Językowe” 2006, nr 6, s. 89–96.

- Synowiec A., *W stronę analizy tekstu – wprowadzenie do teorii dyskursu*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej” 2013, z. 65, s. 383–396.
- Tajfel H., *Social Identity and Intergroup Behavior*, „Social Science Information” 1974, nr 13, s. 65–93.
- Tajfel H., *Social Stereotypes and Social Groups*, w: J.C. Turner, H. Giles (red.), *Intergroup Behaviour*, Oxford 1981, s. 144–167.
- The Three Seas Initiative: An Original Concept of Regional Cooperation*, Instytut Studiów Politycznych PAN, 2024, 10 czerwca, <https://trojmorze.isppan.waw.pl/seminaria-i-konferencje/podsumowanie-konferencji-the-three-seas-initiative-an-original-concept-of-regional-cooperation/> [dostęp: 12.04.2025].
- Triandafyllidou A., Veikou M., *The Hierarchy of Greekness: Ethnic and National Identity Considerations in Greek Immigration Policy*, „Ethnicities 2” 2002, nr 2, s. 189–208.
- Uździcka M., *Tożsamość, samoidentyfikacja, identyfikacja*, Zielona Góra 2014.
- Versluys E., *The Notion of Identity in Discourse Analysis: Some ‘Discourse Analytical’ Remarks*, „RASK: internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation”, 2007, nr 26, s. 89–99.
- Wendland M., *Działanie komunikacyjne a przekazywanie informacji*, w: E. Kulczycki, M. Wendland (red.), *Teoria i praktyka komunikacji*, Poznań 2012, s. 137–148.
- Widdowson H., *Text, Context, Pretext Critical Issues in Discourse Analysis*, Oxford 2004.
- Wodak R. (red.), *Language, Power, and Ideology: Studies in Political Discourse*, Amsterdam- Philadelphia 1989.
- Woodhouse C.M., *Modern Greece: A Short History*, London 1991.
- Zawadowski L., *Lingwistyczna teoria języka*, Warszawa 1966.
- Zenderowski R., Skobejko K.M., *Chorwacja wobec Inicjatywy Trójmorza*, „Studia Politologiczne” 2021, t. 59, s. 280–301.
- Żornaczuk T., Dudzińska K., Józwiak V. i in., *Promocja Inicjatywy Trójmorza w krajach członkowskich i wśród państw – obserwatorów*, „Strategic File” (PISM), grudzień 2021, nr 12 (104), s. 1–9.

PODSTAWA ŹRÓDŁOWA BADAŃ

Komunikaty oficjalne (portale państwowe):

- Komunikat greckiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, 15.12.2024, Πρωτοβουλία Τριών Θαλασσών (Π3Θ) – Ελληνική Δημοκρατία – Υπουργείο Εξωτερικών [dostęp: 05.08.2024].
- Komunikat Kancelarii Prezydent Republiki Greckiej, 06.09.2024, <https://www.presidency.gr/paremvasi-stin-olomeleia-tis-synodoy-koryfis-tis-protovoylias-ton-trion-thalasson/> [dostęp: 05.08.2024].

Komunikaty portali informacyjnych mediów greckich (kapitał grecki):

- Capital.gr, 20.05.2021, <https://www.capital.gr/bloomberg-view/3546772/3546772-thesi-bloomberg-opinion/> [dostęp: 05.08.2024].
- Capital.gr, 07.09.2023, <https://www.capital.gr/story/3736199/-protoboulia-ton-trion-thalasson-me-elliniki-sfragida/> [dostęp: 05.08.2024].
- Dziennik „I Kathimerini”, 09.09.2023, <https://www.kathimerini.gr/politics/562598224/arthro-k-fragkogianni-stin-k-oi-thalasses-poy-mas-enonoy/> [dostęp: 05.08.2024].
- Dziennik „Makedonia”, 06.09.2023, <https://www.emakedonia.gr/protovoylia-ton-trion-thalasson-me-elliniki-sfragida-ti-allazei-663713> [dostęp: 05.08.2024].
- Dziennik „Ta Nea” 04.09.2023, <https://www.tanea.gr/2023/09/04/economy/dei-o-rolous-tis-etaireias-kai-tis-elladas-sti-geopolitiki-skakiera-tis-roumanias/> [dostęp: 05.08.2024].
- Dziennik „Oikonomikos Tachydromos”, 12.02.2024, <https://www.ot.gr/2024/02/12/energeia/dei-synantisi-tou-giorgou-stassi-me-ton-tzefri-paiat-me-energeiaki-atzenta-stin-ouasigkton/> [dostęp: 05.08.2024].
- HellasJournal, 06.09.2023, <https://hellasjournal.com/2023/09/pa-remvasi-ptd-katerinas-sakellaropoulou-sti-sinodo-korifis-tis-protovoulia-ton-trion-thalasson/> [dostęp: 05.08.2024].
- in.gr, 05.09.2023, <https://www.sofokleousin.gr/fragkogiannis-stratigikis-simasias-i-entaksi-tis-elladas-stin-pro> [dostęp: 05.08.2024].
- in.gr, 06.09.2024, <https://www.in.gr/2023/09/06/politics/epikairoti-ta/katerina-sakellaropoulou-ellada-mporei-na-prosthesei-stoixeio-tis-tetartis-thalassas-tou-aigaiou/> [dostęp: 05.08.2024].
- Newpost, 02.09.2023, <https://newpost.gr/eidiseis/voykoyresti-i-ellada-tha-entachthei-stin-protovoylia-ton-trion-thalasson-ti-einai-i-3si-chartis/> [dostęp: 05.08.2024].
- Radar, 14.02.2024, <https://radar.gr/article/ti-einai-i-protovoulia-ton-trion-thalasson-pou-prothoun-oi-amerikanoi-kai-pernaei-apo-tin-ellada> [dostęp: 05.08.2024].
- Rizospastis, 06.09.2024, <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=12235124> [dostęp: 05.08.2024].
- Telewizja „SKAI”, 02.09.2023, https://www.skai.gr/news/politics/roumania-i-ellada-tha-entaxthei-stin-protovoulia-trion-thalasson-ti-einai-i-3si#google_vignette [dostęp: 05.08.2024].

Komunikaty portali informacyjnych mediów zagranicznych w języku greckim (kapitał zagraniczny):

- DW, 07.09.2023, <https://p.dw.com/p/4W1eY> [dostęp: 05.08.2024].
- Euronews, 07.09.2023, <https://gr.euronews.com/embed/2364728> [dostęp: 05.08.2024].

Karolina Gortych-Michalak – dr hab., prof. UAM, nowogrecystka – językoznawczyni. Jej doktorat poświęcony był retoryce politycznej XX-wiecznej Grecji a habilitacja przekładowi prawniczemu grecko-polskiemu w świetle różnic językowych i prawnych. W obszarze socjolingwistyki bada odmiany historyczne, społeczne i geograficzne języka greckiego, ze szczególnym uwzględnieniem języka greko w Kalabrii jako wykonawczyni projektu Maria Skłodowska-Curie EU grant COLING Project on Minority Languages, Major Opportunities oraz NCN Miniatura 6. Jej obecne badania naukowe obejmują językoznawstwo greckie, w tym dialektologię nowogrecką, socjolingwistykę, lingwistykę stosowaną, kulturową i antropologiczną oraz infonomikę. Wykładowczyni na kierunku filologii regionów, certyfikowana wykładowczyni języka greckiego jako języka dziedzictwa kulturowego (certyfikat: Chicago, 2023) i kieruje certyfikowanym centrum egzaminacyjnym j. greckiego nr 48002 na UAM w Poznaniu. Obecnie pełni też funkcję data stewarda na Wydziale Neofilologii UAM. W 2025 r. uzyskała wyróżnienie w konkursie na najlepszy zasób językowy organizowanym przez CLARIN-PL.

Karolina Gortych-Michalak – Assoc. Prof., A Modern Greek researcher–linguist. Her doctoral dissertation focused on the political rhetoric of twentieth-century Greece, while in her habilitation she investigated Greek–Polish legal translation in the light of linguistic and legal divergences. Within the field of sociolinguistics, she investigates historical, social, and geographical varieties of the Greek language, with particular emphasis on Greko Language in Calabria, as a researcher-executor in the Maria Skłodowska-Curie EU grant COLING Project on Minority Languages, Major Opportunities and the Polish National Science Centre (NCN) Miniatura 6 project. Her current research encompasses Greek linguistics, including Modern Greek dialectology, sociolinguistics, applied, cultural, and anthropological linguistics, as well as infonomics. She teaches at the Languages and Literatures of the World Regions studies, is a certified instructor of Greek as a heritage language (certificate: Chicago, 2023), and a head of the certified Greek language examination center no. 48002 at AMU, Poznan, Poland. She currently also serves as data steward at the Faculty of Modern Languages and Literatures, AMU. In 2025, she was awarded a distinction in the competition for the best language resource organized by CLARIN-PL.